

הרב ראובן חיים קליין

ביתר עילית

בית המרדש להוראה תורת שלמה (ירושלים)

בענין יום המיוחס ויום טבוח

יום המיוחס

הנה מביא הרמ"א (או"ח ס' תצ"ד סעיף ג') דאין אומרים תחנון מתחילת ר"ח סיון עד ח' בו והיינו אחר אסרו חג. ויל"ע דבשלמא ר"ח סיון וג' ימי הגבלה ואסרו חג השבועות שפיר אין אומרים בהם תחנון שבר"ח לעולם אין א"א תחנון ושאר הימים מישך שייכי לחג השבועות אבל ב' סיון אמאי א"א בו תחנון? כתב המג"א (שם ס"ק ד') דגם ב' סיון יש בו מאורע דבאותו יום אמר להם משה לבנ"י לקדשם לתורה ר"ל דביום ב' סיון "משה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר וגו'" (שמות יט: ג ורש"י שם). ועדיין צ"ב למה מסיבה זו אין אומרים תחנון? והנה כתב הגר"ש קלוגר זצ"ל (שור"ת האלף לך שלמה או"ח ס' של"א) שנוהגים העולם לקרוא לב' סיון "יום המיוחס" והוא מבאר כוונתם דמחמת שהוא בין ב' ימים מקודשים בין ר"ח סיון לימי הגבלה יש בו חשיבות מצד עצמו וכמו שראינו בגמ' (תענית יח.). הואיל ומוטל בין ב' יו"ט עשאוהו כיו"ט עצמו. ונראה לי להוסיף לקח מדברי אביי שבסוף מס' סוכה אוי לרשע אוי לשכנו טוב לצדיק טוב לשכנו והכי נמי כיון ששני "שכניו" של ב' סיון "צדיקים" הם גם הוא "צדיק"^א. וראיתי בספר דף על דף (תענית יח.) שכתב דזהו ג"כ ענין חוה"מ דכיון שיש קדושה לפניה ויש קדושה לאחריה ממילא גם מה שבאמצע מקודשת. על דרך זה כבר כתב הרמב"ן (ויקרא כג: לו)

לענין ימי הספירה דהרי הם כחוה"מ כיון שיש קדושה לפניה (חג ההצות) ויש קדושה לאחריה (חג השבועות).

עוד טעם דנקרא "יום המיוחס" כתבו האדמו"ר ישראל מריזין זצ"ל (עירין קדישין עה"ת שבת לפני שבועות) והאדמו"ר ישראל מוויז'ניץ זצ"ל (אהבת ישראל פ' במדבר) שבכל שנה יוה"כ תחול על אותו יום לשבוע שנפל בו ב' סיון ומשו"ה נקרא יום המיוחס משום שיוה"כ מיוחס לאחר היום הזה. וראה זה מצאתי הספר האיש על החומה (חלק ב' עמ' 97) שכתב על הגר"ח זוננפלד זצ"ל שביום המיוחס נהג להכריז בביה"מ שיש רק י"ח שבועות עד יוה"כ ומאותו היום והלאה היה מונה והולך כמה ימים נשארים עד יוה"כ.

ועוד טעם לדבר הביא כ"ק האדמו"ר ממונקטש זצ"ל (שער יששכר מאמר חודש סיון אות ה') שיש להקשות ע"ד דברי המדרש דאיתא בילקו"ש (במדבר רמז תרפ"ד) בשם מדרש אספה (ע' אוצ"מ עמ' 51) בזה"ל בשעה שקבלה ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות סתם פיהן הקב"ה א"ל הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר "הבו לה' משפחות עמים" (תהלים צו: ז) כשם שבני מביאין ויתילדו על משפחותם" (במדבר א: יח) וכו' עכ"ל וקשיא דהלא הלך הקב"ה אצל כל האומות לראות אם יקבלו את התורה וכולם סירבו לקבל את התורה וא"כ אינו

א. וראוי לציין דבערוה"ש (או"ח ס' תצ"ד סעיף ז') הביא טעם הגר"ש קלוגר זצ"ל למה שא"א בו תחנון והביא טעם המג"א למה שקורין לאותו היום "יום המיוחס" והמבין יבין שבאמת נהפוך הוא דדברי הגר"ש קלוגר נאמר על מה שנקרא "יום המיוחס" ודברי המג"א נאמרו על מה שא"א בו תחנון וצ"ע"ק.

הג' בקשות בנוסח יעלה ויבא "זכרנו ה' אלקינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים וכו'" והוא רמז לכח התורה שעל ידה יכולין להשיג ג' דברים הללו. ובבן יהוידע (שבת קכט:) כתב שיש ח' דרגות לתורה כשר פסול טמא טהור חייב זכאי אסור מותר² וכל הני ח' דרגות כולם טובים הם (שטוב זה תורה וכולם מחלקי התורה) נמצא שיש ח' טוב וזהו אותיות טבוח. ומפרש בבן יהוידע שנקרא טבוח ולא טובח שתחזור משמעות הטביחה על עצמו אף שהוא הטובח.

הנה נזכר במשנה (חגיגה יז. מובא גם במגילה ה.) דהיום שלאחר חג השבועות נקרא יום טבוח ופרש"י יום טבוח של קרבנות ראייה וחגיגה של יו"ט שאינן נקרבין ביו"ט. בספר זכר דוד (מאמר שלישי פרק מ"ה) כתב אף שיש תשלומין לקרבן חגיגה ועולת ראי' של שבועות כל ו' ימיו שלאחר עצם החג מ"מ השתדלו הרבים למהר להקריב את קרבניהם מיד ביום שלאחר חג השבועות בחשבם דיהיו עולים יותר לרצון יען כי קדושת הרגל מתנוססת בו ומשו"ה נקרא יום טבוח משום שטבחו הרבה באותו היום משא"כ בשאר ימים טובים כיון שנמשך ימי חוה"מ אחר עצם היו"ט לא הקפידו להקריב קרבניהם מיד ביום שלאחר עצם היו"ט. והעיר בספר קול הרמ"ז על משניות (חגיגה פ"ב מ"ד) דלא מצינו לשון טביחה במשניות אלא שחיטה או זביחה חוץ

תלוי כלל במה שיש לבנ"י לחוד ספר היוחסין? ותירץ כ"ק האדמו"ר ממונקטש זצ"ל דרק בני ישראל מתוך טבעם הטוב שירשו מאברהם יצחק ויעקב והשבטים ששמרו התורה קודם ניתנתה יוכלו לעמוד על תאוותם ולקבל את התורה אבל שאר האומות שנשרש בהם תאוותם סירבו ואח"כ נתקנאו בבנ"י. עכ"פ לפ"ז ש"מ דמשום ייחוסינו לאבותינו יוכלנו לקבל את התורה ומשו"ה נקרא ב' סיון "יום המיחוס" שביום זה אמר הקב"ה שבנ"י תהיו לו עם סגולה וגוי קדוש ורק מזכות היחוס זכינו לכך. ודבר זה מתאים עם דברי המג"א שכתב דא"א בו תחונן משום שב' סיון הוא היום שמשוה רבינו אמר להם לישראל לקדש את עצמם לקבלת התורה דר"ל ביום זה הוכשרו לקבל התורה. והנני מסיים בדבר נאה שראוי להדגשה שהאדמורי"ם מוויז'ניץ ומונקטש הנ"ל זי"ע שניהם נפטרו ביום זה בב' סיון. תנצב"ה.

יום טבוח

הנה איתא בשבת (קכט:) מעלי יומא דעצרתא סכנתא וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום יומא טבא דעצרת דנפיק ביה זיקא² ושמייה טבוח דאי לא קבלו ישראל תורה הוה טבח להו לבשרייהו ולדמייהו. מצאתי בדברי רבותינו שכתבו לבאר מדוע נקרא אותו רוח "טבוח": והנה כתב החת"ס (דרשות חת"ס ח"ב רפט.), חידושי סוגיות לחת"ס סו"ס כ"ד) דטבוח היינו נוטריקון לטובה ברכה וחיים והם כנגד

ב. כתב הרה"ג ראובן מרגליות זצ"ל (מלאכי עליון סטרא דשמאלא אות נ) דצריך לגרוס מזיקא ולא זיקא דזיקא היינו רוח ולא מצאנו שמות פרטיים לרוחות אלא מיוחסים הם אחר אחד מן הצדדים שבא (מזרחית צפונית וכדו). אכן בבן יהוידע (שבת קכט:) כתב שעיי קבלת התורה דוקא ביטלו כח אותו זיקא שהוא רוח משום דאיתא בכתבי אריז"ל דעיי תורה נתקן הרוח. ואי"כ נמצא לפ"ד דדוקא גרסינן זיקא ולא מזיקא.

ג. כ"כ הבן איש חי בבן יהוידע (פסחים נו.) ובאדרת אליהו (שמות כה:לא). ולא מצאתי מקור לדבריו. ואדרבה מצאתי שכתב הגר"א (אדרת אליהו דברים יז:ח אופן שני) שהתורה נחלקת לוי חלקים טהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי וזמש"כ בין "דם לדם" היינו אסור ומותר כגון אשה לבעלה "בין דין לדין" היינו חייב וזכאי "בין נגע לנגע" היינו טמא וטהור. ולפ"ז אין מקור לומר ענין כשר ופסול וצ"ע.

קבלו התורה היו כולם נהרגים. אך הקשה דבחגיגה משמע דנקרא כן על שם הקרבנות חגיגה ראייה ושמחה והניח בצ"ע. ותהמני עליו דלאו קושיא היא בכלל דמעולם לא מצינו ששבועות נקרא יום טבוח מטעם שאם לא קבלו התורה היו כולם נהרגים אלא רק נקט הגמ' דטבוח הוא שמו של אותו רוח שיהרגום אם לא יקבלו את התורה. וגם לא מצינו ששבועות נקרא יום טבוח משום הקרבנות דאדרבה היום שלאחריו נקרא כן מפני הקרבנות ולא שבועות עצמו וצ"ע.

מתשלומי ד' וה' משום דכתיב בו "וטבחו" (שמות כא:לז) וא"כ אמאי נקא המשנה לשון טבוח דוקא לכבי זה היום? אלא כתב דנקט לשון זה לרמזו על הגמ' בשבת הנ"ל ושבזכות קרבנות החג ניצלו מאותו טבוח (וכע"ז איתא בנפש חיה או"ח ס' ת"צ). ודבריו צ"ע דדבר זה לא נמצא בגמ' שבזכות קרבנות החג ניצלו רק שניצלו משום שקיבלו את התורה.

ויותר מזה מצאתי בספר משבית נפש (ויקרא כג:טו) לרבינו יוחנן לוריא ז"ל שכתב דשבועות נקרא יום טבוח משום שאם לא

רואים את הקולות בכל דור ודור

נזכר בכל מקום והיה אם שמוע תשמעו בקול ה' א-להיך אף שהקולות היו רק בשעת מתן תורה. רק זה קאי על מה שאמרו (אבות ו', ב') בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. וזה נשאר מקולות דמתן תורה שעל זה נאמר שם (שמות כ', ט"ו) וכל העם רואים את הקולות רואים בהווה. והבת קול הוא מה שבא התעוררות בלב כל אחד מישראל כמו שאומרים מהבעש"ט ז"ל. ובזוה"ק (ח"ג קכ"ו). בכל יומא ויומא כרוזא קארי ואמר עד מתי פתיים תאהבו פתי וגו' שובו בנים שובבים וגו' ולית מאן דירכין אודניה. והוא על דרך שאמרו (חגיגה טו). כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר והיינו הבת קול שהוא בכל יום. ואז היה חוץ מאחר ואיתא (של"ה שער האותיות אות ק') ובראשית חכמה שער הקדושה פ"ז) שלאחר רק לא היו מסייעין ומעוררין על התשובה ומכל מקום אם היה עושה תשובה היה נתקבל. ואמר אחר כך שם אורייתא קא מכרזא קמיהו ולית מאן דיגת. והוא מפני שבראש הפרשה מתחיל חכמות בחוץ תרונה וגו' אמריה תאמר עד מתי פתיים וגו'. וזהו ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום היום קאי על כל יום שבכל יום הבת קול יוצא ומעורר האדם לתשובה וכמו שכתוב בפרשה כמה פעמים היום הזה ה' א-להיך מצוך וגו' את ה' האמרת היום וגו' וה' האמריך היום וגו' היום הזה נהיית לעם וגו' שער השמים והמקדש.

[רבי צדוק הכהן]